

kennismakingsoefeningen voor geweldige groepsdynamiek

De werkvormen zijn zowel toepasbaar in nieuwe groepen als in bestaande groepen en kunnen, met kleine aanpassingen, in elke leeftijdsgroep gebruikt worden.

Jij als leraar kunt zelf bepalen welke vragen je stelt en op welk gebied ze elkaar beter leren kennen.

Besteedt de eerste weken veel aandacht aan het groepsvormingsproces door regelmatig oefeningen te doen die dit proces verbeteren

Gerichte aandacht voor het groepsvormingsproces zorgt voor een stevig fundament, waar iedereen het hele schooljaar baat bij heeft. Bovendien vermindert het de kans op pesten, klikjesvorming en buitensluiten aanzienlijk.

Doel van de oefeningen:

- kennismaking
- het gedrag observeren van de groep en de individuele kinderen

1. Ontdekkingsrij:

- Alle kinderen staan.
- Je stelt steeds een vraag waarbij de kinderen twee keuzes hebben.
- Bij het ene antwoord gaan ze aan de ene kant van de ruimte staan, bij het andere antwoord aan de andere kant.
Bijvoorbeeld:
 - ‘Houd je van buitenspelen dan ga je links staan, houd je meer van binnenspelen dan ga je rechts staan’
 - ‘Ben je blij dat je weer naar school mocht, ga naar links, had je liever nog vakantie, ga naar rechts’
 - ‘Ben je in de vakantie in Nederland gebleven links, naar het buitenland rechts’
 - ‘Wie houdt er meer van knutselen, wie van sporten’
 - ‘lezen of rekenen’

Bij deze werkvorm kun je in één oogopslag zien wie dezelfde antwoorden heeft, waar de voorkeuren van de groep liggen. De kinderen zien van elkaar ook waar ze voor kiezen.

Als leerkracht zie jij veel van de kinderen. Niet alleen hun voorkeuren, maar ook wie het voortouw neemt, wie volgt, wie twijfelt etc.

Eventueel kun je als alternatief een middelste rij introduceren wanneer beide antwoorden mogelijk zijn of wanneer kinderen twijfelen.

Wissel de vragen af met vragen die betrekking hebben tot de vakantie en vragen met betrekking tot hen als persoon.

2. Kennismakingstouw:

- Leg een touw, in de lengte, op de grond in het lokaal.
- Laat alle leerlingen willekeurig een plek zoeken: naast elkaar, met beide voeten op het touw, met het gezicht naar de leerkracht.
- Geef vervolgens een opdracht aan de groep, bijvoorbeeld: ‘ga van groot naar klein op het touw staan’.

- Bij het uitvoeren van de opdracht moeten ze de volgende regels in acht nemen: 'Iedereen houdt in ieder geval met één voet contact met het touw'.
- De kinderen moeten nu, om op de juiste plek te komen, contact maken met elkaar. Dit geeft veel hilariteit. Hierin zie je als leerkracht gelijk wie het voortouw neemt, wie volgt, wie trouw de opdracht vervult en contact houdt met het touw, wie smokkelt etc.
- Verdere opdrachten die je bijvoorbeeld kunt geven:
 - Ga op alfabetische volgorde staan
 - Ga op leeftijd staan, van jong naar oud

Een prachtige werkvorm, waarbij kinderen op een speelse manier direct met elkaar in contact komen.

Je ziet gelijk hoe kinderen reageren op de opdracht én op elkaar. Wie is de leider, wie volgt, wie smokkelt, wie houdt zich trouw aan de opdracht, wie let op zichzelf, wie vooral op anderen etc. Je krijgt als leerkracht ontzettend veel informatie.

3.Speeddate Bingo:

- Geef alle leerlingen een vel papier met vakverdeling. In de vakken staat een onderwerp of vraag, zoals bijvoorbeeld favoriete eten, sport, dier, schoolvak.
- In elk vak schrijven of tekenen ze hun eigen antwoord.
- Vervolgens loopt iedereen door de ruimte op zoek naar kinderen die dezelfde antwoorden hebben.
- Is één van de antwoorden gelijk, dan schrijven ze de naam van de ander in het vakje op je eigen kaart.
- Als je alle vakjes vol hebt loop je naar de spelleider en roep je: Bingo!

Alternatief:

Schrijf in de bingokaart vragen waarbij de leerlingen hun eigen mening mogen geven en laat ze deze invullen. Daarna gaan ze op zoek aan naar gelijkgestemden. Laat ze aan anderen vertellen over hun mening en waarop deze gebaseerd is

4. Secret friend

- Ieder kind krijgt een briefje met de naam van een klasgenoot (lootjes trekken). Wie ze getrokken hebben blijft anoniem, dit is de 'secret friend'.
- Gedurende een bepaalde periode, bijvoorbeeld een week, geef je jouw secret friend zoveel mogelijk complimenten.
- Aan het eind van de periode mogen de kinderen raden wie hun secret friend is.

Tips:

Nodig de kinderen uit om zoveel mogelijk complimenten te geven.

Vaak zie je dat kinderen complimenten over kleding/ uiterlijk, makkelijker vinden dan over gedrag, kwaliteiten, wat ze gemaakt hebben etc. Wees je ervan bewust dat ook dit een proces is. Al doende leert men. Geef zelf gerichte, afwisselende complimenten en wees het voorbeeld.

Een leuke extra toevoeging, als het spel al een aantal dagen loopt:

'Valsspelen' mag, namelijk ook complimenten geven aan iemand anders.

5. Cirkelteller

- Laat de groep in een cirkel polonaise gaan staan (zonder de handen op de schouders te leggen).

- De instructie aan de groep luidt als volgt: 'Jullie doen tien stappen naar voren, daarna draaien jullie de andere kant op (180 graden) en doen negen stappen terug, weer draaien en acht stappen terug, etc. etc. totdat jullie bij nul zijn.

Een leuke, energieke werkvorm om tussendoor te doen. Zowel leerkracht als leerlingen krijgen ook weer inzicht in wie het voortouw neemt, wie volgt, wie liever niet meedoet, etc. Niets is goed of fout. Complimenteer vooral de saamhorigheid en samenwerking.

Tips:

Door na de oefening een korte nabespreking te doen maak je leerlingen bewust van hun rol bij de samenwerking.

Wat liet jij zien? Wat nemen jullie als groep mee? Wat ging er heel erg goed? Hoe kunnen we het de volgende keer nog beter doen?

Vaak vallen er achteraf kwartjes. Laat de antwoorden zoveel mogelijk uit de kinderen zelf komen. Zelf tot inzicht komen werkt vele malen beter dan kritiek of feedback geven.

6. Levend memory

- Kies twee kinderen, (de spelers) en laat ze even naar de gang gaan.
- Maak van de andere leerlingen tweetallen. Per tweetal wordt één houding bedacht, die ze allebei precies hetzelfde doen.
- Laat de tweetallen kort oefenen. Kijk als leerkracht of dat wat ze uitbeelden uniek is, zodat duidelijk te zien is wie bij elkaar hoort.
- 'Hussel' de kinderen door elkaar en laat iedereen verspreid in de ruimte staan, in een neutrale houding, allemaal met het gezicht dezelfde kant op.
- De twee spelers worden van de gang gehaald en kiezen om beurt twee leerlingen waarvan ze de houding willen zien.
- Deze twee gekozen leerlingen beelden hun afgesproken houding uit, zodra er twee namen zijn genoemd. Ze beelden dus tegelijkertijd uit.
Horen ze bij elkaar/ beelden ze hetzelfde uit, dan krijgt de speler die aan zet is het tweetal.
Gevonden tweetallen gaan aan de kant van deze speler staan.
De speler mag nog een keer.
Horen ze niet bij elkaar, dan gaan deze twee leerlingen weer in een neutrale houding staan en is de volgende speler aan de beurt
- Het spel is afgelopen als alle tweetallen geraden zijn.
- De speler met de meeste setjes heeft gewonnen.

Tips:

Vraag van te voren aan de kinderen of ze memory kennen. Vertel daarna dat jullie dit spel nu met levende kaarten gaan doen. Maak tweetallen die niet heel erg voor de hand liggen. Een snelle manier van indelen is bijvoorbeeld cijfers geven. Dubbele cijfers vormen dan een tweetal.

Laat ook eens een emotie uitbeelden of een beweging doen.

Stimuleer overdreven, grappige, gekke houdingen. Dit maakt het voor de kinderen die al aan de kant staan nog steeds boeiend.

Ga de oefeningen doen, duik de interactie in met de kinderen. Laat ze ervaren. En ervaar als leerkracht wat er nu is, zonder oordeel en houd jouw doel voor ogen: 'een geweldige groepsdynamiek'.

Juist er bewust mee bezig blijven zorgt ervoor dat er uiteindelijk een positieve groepsdynamiek ontstaat. Onthoud, dat ook al is het er nu nog niet, het wel gaat komen. Het is in ontwikkeling.

7. Mooie momenten pot

- Maak van een glazen, afsluitbare pot een ‘mooie momenten pot’.
- Iedereen uit de groep mag in deze pot briefjes stoppen waarop ze mooie momenten hebben geschreven, die plaatsvonden in de groep.
- De briefjes worden dubbelgevouwen in de pot gestopt.
- Een keer per week wordt de pot geopend en worden de mooie momenten voorgelezen.

Tips

Zet de ‘mooie momenten pot’ op een zichtbare plek. Dit nodigt uit om er iets in te stoppen en iedereen kan zien hoeveel er al in zit. Dit wekt de nieuwsgierigheid al vast op.

Leg gekleurde blaadjes en pennen bij de ‘mooie momenten pot’, zodat mooie momenten direct opgeschreven kunnen worden. Stop als leraar ook regelmatig én zichtbaar een briefje in de pot. Leerlingen zien jou als hun grote voorbeeld. Dit stimuleert hen om ook mooie momenten te vereeuwigen.

Maak van alle mooie momenten die voorgelezen zijn een boekje en geef aan het eind van het schooljaar iedereen uit de groep een exemplaar. Een prachtige herinnering aan een fijn schooljaar.

8. Wie is het?

- Kies een speler.
- De speler neemt iemand uit de klas in gedachten.
- Iedereen gaat staan.
- Om de beurt mag er aan de speler een vraag gesteld worden die alleen met ‘ja’ of ‘nee’ beantwoord mag worden.
Stel dat de vraag: ‘Heeft hij of zij een bril?’ wordt gesteld en het antwoord is ‘nee’, dan mogen alle leerlingen met een bril gaan zitten, de rest blijft staan.
- Uiteindelijk blijft alleen degene staan die de speler in gedachten had.

Tips:

Nodig de kinderen uit om ook vragen te stellen die nieuwe informatie oplevert. Iets wat niet direct zichtbaar is. Bijv. over hobby’s, broers/ zussen etc. De kinderen leren elkaar op deze manier ook weer op een ander manier kennen.

9. Spinnenweb

- Alle leerlingen zitten in een ruime kring.
- Een persoon krijgt een bolletje wol en mag vervolgens een nieuwsgierige vraag stellen aan iemand anders uit de klas. Het bolletje wol wordt naar deze andere persoon gegooid. De eerste persoon houdt het uiteinde van het bolletje wol vast.
- De leerling die het bolletje wol heeft gevangen, geeft antwoord op de vraag en mag vervolgens ook weer een nieuwsgierige vraag stellen aan een ander en het bolletje wol doorgooien.
- Steeds weer wordt de draad vastgehouden door de gooier, zodat er uiteindelijk een spinnenweb ontstaat.

Bij deze werkvorm combineer je kennismaken en het inzicht in groepsvorming. Iedereen is met elkaar verbonden. Iedereen voegt iets toe, heeft invloed en is even belangrijk, waardoor een stevig web ontstaat.

Tips:

Geef in het begin als leraar aan naar wie het bolletje wol gegooid wordt. Hierdoor zorg je ervoor dat iedereen aan de beurt komt.

Ga als leraar wel in de kring zitten, maar blijf nog wel uit het web. Daardoor kun je beter assisteren. Je kunt aan het eind het bolletje naar jou laten gooien, waardoor je uiteindelijk wel onderdeel van het web wordt.

10. Speeddate

- Maak met stoelen twee cirkels: een binnen- en een buitencirkel. Zorg dat er net zoveel stoelen staan als deelnemers.
- Zorg dat er steeds een stoel van de binnencirkel tegenover een stoel van de buitencirkel staat, zodat er gespreksduo's ontstaan.
- Geef de groep steeds een onderwerp of een opdracht waarover ze in gesprek gaan.
Ze krijgen twee minuten voor een kort gesprek
- Op jouw signaal schuift de buitencirkel een plaatsje op, zodat er nieuwe duo's ontstaan. De onderwerpen of opdrachten pas je aan aan de leeftijd.

Voorbeelden van opdrachten:

- Ga op zoek naar een plaats waar jullie ooit allebei zijn geweest, liefst zo precies mogelijk en zo ver mogelijk van hier.
- Zoek een gezamenlijke hobby en vertel wat je hier zo leuk aan vindt.
- Zoek een boek of film die jullie allebei heel leuk vinden, en vertel wat je lievelingsmoment is.
- Zoek iets bijzonders dat jullie allebei op je kamer hebben.
- ...

Voorbeelden van onderwerpen:

- Vertel elkaar hoe je huis eruit ziet.
- Vertel elkaar wat je meestal doet op een zondag.
- Vertel elkaar wat je het leukste vak op school vindt en vertel ook waarom.
- Welk spelletje vind je het leukst op de computer, wat is hier zo bijzonder aan?
- ...

Tips:

Door de gesprekken kort te houden worden de leerlingen aangespoord om ook direct te beginnen.

Houd de vaart erin, als je merkt dat de leerlingen sneller uitgepraat zijn.

Bij een oneven aantal kun je zelf meedoen.

11. Samen een verhaal bedenken

- Maak groepjes van 4/5 personen
- Nummer 1 bedenkt een zin. Nummer 2 maakt de tweede zin etc.
- Om de beurt bedenkt iedereen een vervolgzin en steeds zo verder.
- Zo ontstaat er een verhaal dat ze samen gemaakt hebben.

Tips:

In plaats van een zin kun je ook als variatie iedereen één woord laten zeggen.

Wat je zult merken is dat sommige verhalen stagneren of dat er onrust in een groepje ontstaat. Vaak komt dit doordat ze de nieuwe zin beginnen met het woord 'maar' of het woord 'nee'. Als stimulans kun je ze een extra opdracht geven om zinnen te

maken die vooral beginnen met 'ja' en 'en'. Afhankelijk van de leeftijd kun je bij de nabespreking goed bespreken welk effect ze merken bij het een en het ander.

12. Emotiebus

- Je maakt van een aantal stoelen een kleine bus.
- Vervolgens ga je er zelf in zitten als chauffeur (met pet is natuurlijk het leukst)
- Er komt één kind (passagier) in de bus met een bepaalde emotie, bijvoorbeeld blij, bang, verdrietig, boos, verliefd...
- Alle andere inzittenden (in dit geval alleen de buschauffeur) nemen de emotie over van de persoon die het laatst in de bus gestapt is.
- Dan volgt de volgende passagier met een andere emotie, iedereen neemt deze emotie weer over.
- Steeds verder tot iedereen in de bus zit en de bus vol is.
- Als de bus vol is, gaat de persoon die er al het langste inzit er weer uit.

Variatietips:

In plaats van zelf buschauffeur te spelen kun je ook een leerling kiezen.

Je kunt leerlingen zelf een emotie laten kiezen, je kunt ze ook een emotie geven.

Het spel kun je ook stoppen op het moment als iedereen in de bus zit.

Tips:

Door zelf enthousiast de emoties mee te spelen stimuleer je de kinderen enorm. Vaak is dit een van de meest bijzondere herinneringen van het schooljaar voor de leerlingen. *'weet je nog dat juf/ meester'*

Je zult merken dat verschillende emoties op eenzelfde manier uitgebeeld worden of dezelfde emoties verschillend. Dit zijn mooie aanknopingspunten om leerlingen te laten ervaren dat dat wat je ziet niet altijd is wat er werkelijk aan de hand is.

13. 1-2-3 in tweetallen

- Verdeel de groep in tweetallen.
- Elk tweetal gaat samen tot drie tellen op de volgende manier: Leerling A: '1', leerling B: '2', A: '3', B: '1', A: '2', B: '3', A: '1', ... enz.

Variatie:

Op '1' klapt diegene die 1 zegt in zijn handen, op '2' springt de persoon die 2 zegt, op '3' schudden met je billen enz.

Tips:

Leg de oefening uit en doe het eerst samen met een leerling voor.

Kies zelf de tweetallen. Op deze manier zorg je ervoor dat er variatie blijft in de samenwerking.

Stimuleer de kinderen om rustig opnieuw te beginnen als ze zich vergissen.

Evalueer de oefening, klassikaal, (eventueel eerst in tweetallen, of individueel op papier):

- Welke ervaringen er zijn, welke verschillen hebben ze ervaren bij de twee verschillende variaties?
- Wat ging er vooral goed?
- Hoe werd het makkelijker?
- Welke tips heb je voor anderen?

14. Kriebelestafette

- Zorg voor verschillende tekeningen op een blaadje.
- Maak vijf groepjes van een gelijk aantal kinderen.
- De kinderen van ieder groepje gaan achter elkaar in een rijtje staan.
- Geef de achterste persoon van elk groepje een kaartje met daarop een vorm of figuur.
- De achterste leerling gaat dit figuur met de vinger op de rug tekenen van degene die voor hem staat. Op deze manier wordt de vorm 'doorgegeven' richting de rug van het voorste kind.
- De voorste leerling mag het figuur op het bord tekenen, of op een blaadje. Klopt de tekening met de beginfiguur? Dan heeft deze groep een punt.

Variatietip:

Je kunt ook letters, cijfers, tekens of korte woorden gebruiken.

Tips:

Maak de afspraak dat het tijdens deze werkvorm stil is.

Valueer na de activiteit kort hoe de leerlingen het ervaren hebben door de volgende vragen te stellen:

- Wat ging er goed en op welke manier kun je de meeste punten verzamelen?
- Welke tips kunnen ze delen met anderen?
- Wat kunnen de leerlingen individueel doen om nog meer punten te verzamelen?
- Wat maakt samenwerken makkelijk?

15. Tekenen in tweetalen

- Verdeel de groep in tweetallen
- Ieder tweetal krijg een tekenvel en twee verschillende kleuren stiften. (Laat ze eventueel zelf een kleur kiezen)
- Om de beurt zetten de leerlingen een lijn op het papier, de ander begint op het punt waar de eerste begonnen is, nr. 1 gaat weer verder waar nr. 2 geëindigd is, enz.
- De tweetallen spreken af wie van de twee begint met tekenen. Degene die als tweede is bepaalt wanneer er gestopt wordt.
- De leerlingen mogen beiden een stukje van tekening kiezen en na overleg dit stukje eruit knippen of scheuren.

Afhankelijk van de leeftijd kun je de volgende opdracht meegeven:

- Laat de leerlingen de opdracht in stilte tekenen en vooral te letten op wat er bij henzelf van binnen gebeurt. Hoe ervaren ze het?
- Als het tekenen gestopt is mogen de leerlingen als tweetal aan elkaar vertellen hoe ze het ervaren hebben.

Tips:

Bij deze werkvorm gaat het vooral over het ervaren. Voor veel leerlingen is dit een bijzondere oefening. Het gaat over hoe je voelt, wat er van binnen bij je gebeurt. Wat zijn jouw grenzen? Wil jij juist sturen of volg je liever. Een oefening die veel inzicht kan geven en ook erg spannend kan zijn. Niets is goed of fout, het gaat vooral om het bewust worden. Kinderen leren van zichzelf en van de ander wat ze fijn vinden, waar ze tegenaan lopen en zien misschien al de verschillen die er in de groep zijn. Complimenteer de kinderen wanneer ze vertellen over hun ervaringen.